

Szörnyetegek ▀

Monstri – román, 2019. Rendezte és írta: **Marius Olteanu**. Kép: **Luchian Ciobanu**. Szereplők: **Serban Pavlu** (Alex), **Judith State** (Dana), **Cristian Popa** (Arthur), **Alexandru Potocean** (Taxis), **Dorina Lazar** (Mama). Gyártó: **Parada Film / Wearebasca**. Forgalmazó: **HBO GO**. *Feliratos*. 116 perc.

A román újhullám immáron Amásfél évtizede a fesztiválközönség és az alkotók kedvence, ami nem csoda, hiszen a minimalizmus és realizmus burkában minden – de főleg egy egyszerű, utcán heverő, emberi lélek ágas-bogas térképét pásztázó sztori – a legcsinosabb fest. Marius Olteanu első nagyjátékfilmjeként jegyzi a 2019-es Berlinálén díjazott *Szörnyetegeket*, amely egy párkapcsolati krízist taglal, három fejezetre osztva, mindössze 24 órányi eseménysort felölelve. Az első két fejezet az érintett felek egy külön töltött éjszakáján mereng el, míg a harmadik etap egy együtt töltött átlagos családi napot – egy keresztelőt és egy kellemetlen nagymamalátogatást mesél el. A film Dana szálával nyit, aki miután egy bukaresti pályaudvar mosdójában sírva fakad, rátukmálja magát egy unott taxisra, akitől azt kéri, hogy egész este furi-kázza a városban. Dana végtelem szomorúságának csendjét csak az alkalmankénti nehézkes dialógok törik meg.

Testvériség

Bratstvo – orosz, 2019. Rendezte: **Pavel Lungin**. Írta: **Alekszandr és Pavel Lungin**. Kép: **Igor Grinyakin**. Szereplők: **Roman Kolotukhin** (Malets), **Mikhail Kremer**, **Alekszander Kuznetsov**, **Kirill Pirogov**. Gyártó: **Pavel Lungin Studio**. Forgalmazó: **HBO Go**. *Feliratos*, 113 perc.

Afganisztán a Szovjetunió Vietnamja. Ahogy Amerika délkelet-ázsiai háborúja csúfos kudarccal végződött, úgy a szovjetek sem tudtak a tízéves konfliktus után mást felmutatni, mint 15 ezer saját halottat. A két külhoni öngyilkos misszió utóélete azonban jelentősen különbözik: míg Hollywood gondoskodott róla, hogy az amerikai történelem egyik legszégyenteljesebb eseménye ne merülhessen feledésbe, addig Oroszországban nem mutatkozik túl nagy igény a mozgóképes önmarcangolásra.

Pavel Lungin filmje sem kifejezetten a szembesítés szándékával készült, a háború

indítékaira nyíltan nem kérédez rá, de nem is a jelenlegi orosz vezetés által preferált narratívát erőlteti. A megtörtént eseményeken alapuló *Testvériség* papíron háborús akciómozi is lehetne, a középpontjában ugyanis egy olyan küldetés áll, amely a nagy költségvetésű hollywoodi filmeknek is kedvelt toposza – mentőakció indul a mudzsahedinek által foglyul ejtett katonáért, aki az egyik tábornok fia –, de csavaros kémjátzmák és látványos harcjelenetek helyett Lungin a realisztább megközelítést választja. Egyrészt már tempó sem a thrillerekét, hanem a háborús drámákét idézi, másfelől a fő szálhoz kapcsolódva a film bemutatja, milyen nyomorúságos körülmények közt élnek a helyiek, hogyan zajlanak a belső harcok a katonai vezetők közt, és miként működik a korrupció a legfelsőbb, illetve az utcaszinten. Lunginék igyekeznek az összes létező túlélési stratégiát illusztrálni

a Rambo-üzemmódban működő deszantosoktól a fásult kiskatonákon át a kötelességtudó hadnagyig, aki fokozatosan ábrándul ki a háborúból. Technikai megvalósítását tekintve a *Testvériség* elmarad a műfaj klasszikusaitól, dramaturgiaiailag is lehetne jóval feszesebb, cserébe hiteles figurákat és életszagú szituációkat mutat be – az pedig ezúttal nem kritikusi közhely, hanem tény, hogy valódi hiánypótlást látunk.

BASKI SÁNDOR

Olteanu a másik fél, Arthur, szálánál már majdnem elveszíti a nézőt, amikor a történet egy zseniálisan felépített, könyörtelenül kínos meleg randevúba torkollik – ezen a ponton domborulnak ki a román újhullám stílárís áldásai: a kitarított, vágás nélküli jelenetek és minimalista eszköztár fífikája, amelyek pazarul izmosítanak meg mindenfajta emberi interakciót.

A két fél párhuzamosan futó idősávja végül reggel találkozik, az ezt követő hétfélig programok közben Dana és Arthur néha szereti egymást, de alapvetően sivárság és kiégettség lengi körül őket. Ezt a fásultságot tovább mélyíti az első két fejezet kissé tolakodó 1:1-es, kocka-képkivágata, amellyel a rendező rázárja szereplőire a saját lelki világukat. Ez a merev klausztrófia néhány ponton Olteanu filmjét is jellemzi, alkalmanként nagyon erőlködik, hogy tartalommal töltsen ki a csendet, ezek a pillanatok azonban csak pár perccel hosszabbak a kelletnél, de épp elegendőek ahhoz, hogy kényelmetlenül rátelepedjenek a nézőre.

ALFÖLDI NÓRA

Lucy in the Sky

Lucy in the Sky – amerikai, 2019. Rendezte és írta: **Noah Hawley**. Kép: **Polly Morgan**. Zene: **Jeff Russo**. Szereplők: **Natalie Portman** (Lucy), **Jon Hamm** (Mark), **Zazie Beetz** (Erin), **Dan Stevens** (Drew). Gyártó: **26 Keys Productions / Fox Searchlight**. Forgalmazó: **TvGO**. *Feliratos*. 124 perc.

A film koncepciója első pilantásra kecsgetető: film egy nőről, aki ráadásul a NASA űrhajósa! Végre nem valakinek a felesége vagy egy szépségkirálynő érdemli ki, hogy film szóljon róla. A címszerepben Natalie Portman, ami szintén jó jel, mégiscsak olyan sztár ő, aki valószínűleg nem vállal el akármilyen. A cím is reményt kelt, hogy a meg-

idézett Beatles sláger („Lucy in the Sky with Diamonds”) is felcsendül – amiben nem is volt hiba: Lisa Hannigan előadásában hangzott el egy kellemes feldolgozás.

A sztorit megtörtént események ihlették, Lisa Nowak amerikai űrhajóssal estek meg a valóságban hasonló dolgok, amelyek eredményeképpen nem épp kitüntetéssel végezte be NASA-karrierjét. Ebből már sejthetjük, hogy nem egy pozitív hangvételű történetet látunk a férfias hivatásban helyét megálló nőről, hanem orbitális bukástörténet – az űrből lehet igazán nagyot pofára esni.

Miután egy küldetés közben – míg (férfi) asztronautátszakszerűen végzik prózai feladataikat – Lucy misztikus érzelmi élményeket él át, a Földre visszatérve is folyamatosan kísértik a galaktikus emlékek. Mivel minden áron és minél előbb vissza akar térni az űrbe, férfiakat is megszegyenítő kitartással és erőbedobással tréningezik. Kiderül, hogy az űrhajósok mind elviselhetetlenül szűkösen érzik a Földi életet, ha egyszer már megtapasztalták a galaxist. A férfiakból ez a hontalanságérzet sármos macsót, a nőkből szexmániás lunatikust csinál. A nő egyszerűen képtelen uralkodni az érzésein, amik felülírják a szakmai tökéletességre törekvést, hiszen azt már eleve valami homályos, misztikus élmény motiválta. Nincs hely felsorolni valamennyi bor-

zasztó klisé a szexuális kielégülésért azonnal büntető narratívától, az őrült és irracionális nő sztereotípiájáig, amelyek miatt jobb lett volna, ha mégis inkább egy férfiről szól a film – ha egyszer az alkotónak mindössze ennyi a mondanivalója egy nőről.

VINCZE TERÉZ

Ha tudnád

The Half of It – amerikai, 2020. Rendezte és írta: **Alice Wu**. Kép: **Greta Zozula**. Zene: **Anton Sanko**. Szereplők: **Leah Lewis** (Ellie), **Alexxis Lemire** (Aster), **Daniel Diemer** (Paul), **Enrique Murciano** (Deacon). Gyártó: **Likely Story**. Forgalmazó: **Netflix**. *Szinkronizált*. 104 perc.

Közel negyven évvel azután, ahogy mozikba került Wayne Wang úttörő függetlenfilmje, a *Chan is Missing*, úgy fest, hogy az ázsiai-amerikai hősök végre helyet találtak maguk-

nak a fősodorban, még hozzá a streaming-szolgáltatók demokratikus, ugyanakkor gondosan kalibrált kínálatában. A *Kőgazdag ázsiaiak*, *A búcsú* és most a Netflix saját gyártásában készült *Ha tudnád* precízen illeszkednek azokba a katalógusokba, amelyekben minden, a moziból kiszorult identitástapasztalatnak megtalálható a maga 4-5 filmje, és a választék folyamatosan bővül. Minden közönségréteg örülhet, már ha beéri a Sundance-tapintású, érzelműs családí dramedyvel – a tematikus gazdagság stílárís egyformasággal fenyeget, új típusú kihívásokat állítva a továbbra is önálló műalkotásokban, nem pedig csomagokban gondolkodó alkotók elé.

Ám a Netflix támogatása nélkül Alice Wu aligha készíthette volna el 16 év(!) szünet után a második filmjét. A pályanyitó *Saving Face* és a *Ha tudnád* hősnői egyaránt homoszexualitásukkal birkózó kínai-amerikai lányok, ám ezúttal anyamelodráma helyett Wu az iskolai tinivígjátékok népszerűbb zsánerkeretébe helyezi történetét, és úgy próbálja feszegetni a műfaji konvenciókat – elsősorban a fele más happy end révén –, ahogy a gátlásos Ellie Chu igyekszik megtalálni saját helyét a kisvárosi gimnázium hierarchiájában. Az író-rendező klaszszikus alapanyaghoz nyúl: Ellie

napjaink Cyranója, az üresfejű udvarló nevében az iskola üdvöskéjének megírt szerelmeslevelei pedig az ázsiai-amerikaiak „láthatatlan” kulturális teljesítményének lenyomatai lesznek. A kétszeresen – etnikai és szexuális értelemben is – kisebbségi identitás felvállalása megjósolható fordulatokon és a kisrealizmustól elszakadó nagyjeleneteken keresztül történik meg. A *Ha tudnád* legfőbb értéke így nem is a hősnő személyiségfejlődésének bemutatása, hanem a szeretettel és empátiával ábrázolt, remekül egyénített mellékfigurák tablója.

KRÁNICZ BENCE

Életem fénye

Light of my Life – amerikai, 2019. Rendezte és írta: Casey Affleck. Kép: Adam Arkapaw. Zene: Daniel Hart. Szereplők: Anna Pniowsky (Rag), Casey Affleck (Apa), Tom Bower (Tom), Elizabeth Moss (Anyja). Gyártó: Black Bear Pictures / Sea Change Media. Forgalmazó: HBO Go. Felírtos. 119 perc.

Az általunk ismert civilizált világ megszűnése után a vadonban túlélni próbáló hősök tematikájára számtalan variációt láttunk már (*Hang nélkül*, *Az út*), ám ami többnyire közös ezekben, az az *Életem fénye* esetében hiányzik: a szimbolikus és valós utazás célja és megnyugtató végpontja. Egy

édesapa (Casey Affleck, aki a filmet rendezőként is jegyzi) és gyermeke az erdőben, nomád körülmények között él, folyamatosan mozgásban vannak: láthatóan állandó veszély fenyegeti őket. Miközben kirajzolódik a szemünk előtt, mi is történt a civilizációval, mitől félnek és miért, vándorlásuk során folyamatosan a beszélgetésüket hallgatjuk. A film gerincét a kettejük között lezajló dialógusok alkotják, amelyek során az apa tanítja a gyermeket, terveiket beszélik meg és morális kérdések kerülnek előtérbe. A thriller-kaland alaphelyzet valójában egy meditatív történetközvetlen keresztül ábrázolódik, amely épp olyan mértékű hangsúlyt fektet az olyan kérdésekre, mint hogy vajon mit szeretnénk megőrizni a kultúránkból, ha az megszűnik, és tovább adni egy következő generációnak, aki már nem ebben a világban nő fel (megidézve ezzel a *Ne hagyj nyomot!* világát), mint a túlélésért folytatott harc öszszecsapásaira.

A feszültség ezzel együtt folyamatos, a páros időről időre menekülni kényszerül: életük, akár a vadállatoké, állandó éberséget követel. A történet vége nem ad feloldozást, hőseink nem jutnak el valahonnan valahova: útjuk nem a film elejétől a végéig tart, inkább egy létállapotot jelenít meg. Az *Életem fénye* lebilincselő és

végtelenül nyomasztó alkotás apa-gyermek kapcsolatáról, felnővőről, amelyet két kiváló színészi játék és a mesés környezet grandiózus ürességét kifejező fényképezés tesz teljessé.

PETHŐ RÉKA

Kimenekítés

Extraction – amerikai-indiai, 2020. Rendezte: Sam Hargrave. Írta: Ande Parks képregényéből Anthony és Joe Russo. Kép: Newton Thomas Sigel. Zene: Alex Belcher és Henry Jackman. Szereplők: Chris Hemsworth (Tyler), Rudhraksh Jaiswal (Ovi), Randeep Hooda (Saju), Priyanshu Painyuli (Asif), David Harbour (Gaspar). Gyártó: AGBO / Thematic Entertainment / India Take One. Forgalmazó: Netflix. Szinkronizált. 117 perc.

Korunk első számú videótékája a Netflix, amiből az is egyenesen következik, hogy mostanság a legtöbb alsó polcos filmbe is náluk lehet beleszadni. Igaz, a gyűrött arcú tékás helyett rejtélyes algoritmus próbálja eltalálni az izlésünket, a kihagyhatatlan izgalmakat ígérő borító híján pedig virtuális plakát úszkál a szemünk előtt. Maga az alapelv azonban továbbra is változatlan.

Az életunt veterán magánéleti tragédiája elől záporozó golyók közé menekül, az utolsó küldetés azonban felvillantja a megváltás lehetőségét. Elcsépeltebb akciófilm történetvázat valószínűleg képzelenség kitalálni, kellő in-

venciával mégis működhet a dolog, ahogyan azt nemrég a *John Wick* példája is bizonyította. A párhuzam már csak azért is helytálló, mert ezúttal is egy sokat foglalkoztatott kaszkadőr debütált rendezőként. Sam Hargrave több más mellett a Marvel-univerzumban is dolgozott, a forgatókönyvet pedig az utolsó két *Bosszúállókat* is levezénylő Russo-testvérek egyike, Joe írta. A saját képregényükből született, hihetetlenül akciófilmes nevű Tyler Rake bőrébe maga Thor bújt, papíron tehát minden adott a sikerhez.

Hargrave nagy lendülettel szállítja is a visszatekerésre ingerlő csúcscsúszó jelenetet. A film közepére ékelt bő negyedórás üldözés egyértelműen a legjobb adrenalinlöket az indonéz *The Raid* óta. A cselekmény helyszíne ráadásul Banglades filmvásznon ritkán feltűnő fővárosa, Dakka, számos helyi ízzel és mellékfigurával, ami nem melleleg igen bölcs okos produceri húzás az indiai szubkontinens piaci potenciálját tekintve. A fő probléma azonban, hogy az alkotók egy nyolcperces roham helyett két óras drámában gondolkodtak. Hemsworth remek színész és tényleg mindent megtesz, hogy valamiféle mélységet adjon az egysíkú karakterhez. Nem rajta múlik, hogy a fájóan unalmas és közhelyes alapanyagból nem felső polcra való film született.

HUBER ZOLTÁN

